

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та контрольні завдання
до вивчення дисципліни «Фінанси»
для студентів напрямів 6.030502 – економічна кібернетика, 6.030504 –
економіка підприємства, 6.030509 – облік і аудит**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та контрольні завдання
до вивчення дисципліни «Фінанси»
для студентів напрямів 6.030502 – економічна кібернетика, 6.030504 –
економіка підприємства, 6.030509 – облік і аудит**

Друкується за планом видань навчальної та методичної літератури,
затвердженим Вченою радою НМетАУ
Протокол № 1 від 01.02.2016 .

УДК 336.6

Робоча програма, методичні вказівки та контрольні завдання до вивчення дисципліни «Фінанси» для студентів напрямів 6.030502 – економічна кібернетика, 6.030504 – економіка підприємства, 6.030509 – облік і аудит заочної форми навчання / Укл.: І.Г. Сокиринська, Н.В. Валенюк. – Дніпро: НМетАУ, 2016. – 38 с.

Наведені загальні методичні вказівки до вивчення дисципліни «Фінанси», рекомендована література, програма навчальної дисципліни, пояснення до тем, питання для самоконтролю, контрольні завдання за варіантами і рекомендації до їх виконання.

Призначена для студентів бакалаврів економічних напрямів: 6.030502 – економічна кібернетика, 6.030504 – економіка підприємства, 6.030509 – облік і аудит.

Укладачі: І.Г. Сокиринська, канд. економ. наук, доц.
Н.В. Валенюк, ст. викл.

Відповідальна за випуск І.Г. Сокиринська, канд. економ. наук, доц.

Рецензент Ю.О. Распопова, канд. екон. наук, доц. (НМетАУ)

Підписано до друку 18.10.2016. Формат 60x84/16. Папір друк. Друк плоский.
Облік.–вид. арк. 2,23. Умов.друк. арк. 2,20. Тираж 100 пр. Замовлення № 148.

Національна металургійна академія України
49600, Дніпро–5, пр. Гагаріна, 4

Редакційно–видавничий відділ НМетАУ

ВСТУП

Фінанси відіграють визначальну роль у розвитку ринкових відносин. Неможливо уявити жодну сферу життя сучасного суспільства, на яку не поширювалася б дія основних функцій фінансів. Вони пронизують повсякденне життя держави в цілому, фінансово-кредитних установ і звичайного населення. Щодня між суб'єктами економічної діяльності відбувається безліч фінансових операцій, трансакцій, трансфертів. Фінанси – невід'ємна сполучна ланка між створенням і використанням національного доходу країни. Фінанси впливають на виробництво, розподіл і споживання. Ефективно функціонуючі фінансовий та страховий ринки, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку усіх економічних процесів у суспільстві.

Навчальна дисципліна «Фінанси» є нормативною і входить до циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки бакалаврів з економіки. Її вивчення базується на вивченні дисциплін «Основи економічної теорії», «Макроекономіка», «Національна економіка», «Гроші та кредит». *Мета вивчення дисципліни «Фінанси»* полягає в формуванні у студентів базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як базових засад формування фінансової політики і розвитку фінансової системи. *Завданнями дисципліни* є вивчення сутності функцій та ролі фінансів у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів, засад функціонування фінансової системи держави.

Дисципліна «Фінанси» дає можливість майбутнім фахівцям об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти суть і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості в сфері державних фінансів і фінансів суб'єктів господарювання, приймати рішення щодо правильності ведення фінансової звітності, сплати податків підприємства, доцільності здійснення фінансових операцій на макро- і мікрорівнях, надавати оцінку фінансовому стану підприємства; визначати основні показники фінансового та страхового ринку. Набуті студентами знання і вміння використовуються при вивченні дисциплін «Фінанси підприємств», «Податкова система», «Фінансовий аналіз» та ін.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Відповідно до навчального плану дисципліну «Фінанси» вивчають студенти бакалаври за напрямками – економіка підприємства, облік і аудит, економічна кібернетика. Загальний обсяг дисципліни – 120 академічних годин, які для студентів заочної форми навчання розподілено за семестрами і видами занять наступним чином (таблиця 1.1).

Розподіл дисципліни «Фінанси»
за семестрами і видами навчального навантаження, годин

Семестр	Усього годин	Ауди-торні	Лекції	Прак-тичні заняття	Лабора-торні заняття	Самос-тійна робота	Види контролю
VIII	120	20	12	4	4	80	Контрольна робота. Екзамен

Теми програми навчальної дисципліни «Фінанси» наведені в розділі 3. Студент повинен оволодіти всіма темами дисципліни.

Самостійна робота студента складається із наступних основних видів робіт:

1. Вивчення теоретичного матеріалу за темами дисципліни.
2. Виконання контрольної роботи.

Вивчати теми дисципліни рекомендовано в такій послідовності:

- 1) ознайомлення зі змістом теми за програмою;
- 2) ознайомлення зі списком рекомендованої літератури та вибір навчального підручника;
- 3) читання відповідної глави підручника;
- 4) конспектування досліджуваного матеріалу;
- 5) відповіді на питання для самоконтролю з метою закріплення та перевірки знань.

Контрольна робота складається з теоретичної та практичної частин. Завдання контрольної роботи надані в розділі 4. Варіанти для виконання контрольної роботи наведені у додатку А. Контрольна робота повинна бути

виконана та оформлена відповідно до встановлених правил. Після одержання перевіреної контрольної роботи необхідно врахувати всі зазначені викладачем зауваження і внести необхідні виправлення. Приклад виконання практичної частини контрольної роботи наведений у додатку Б.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

2.1. Основна література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755–VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
4. Венгер В.В. Фінанси : навч. посібник / В.В. Вегнер. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
5. Кудряшов В.П. Курс фінансів: Навч. посіб. / В.П. Кудряшов. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
6. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник – 4–те вид., без змін. / В.М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2007. – 240 с.
7. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. 4–е вид./ О.Р. Романенко – К: Центр учбової літератури, 2009. – 312с.
8. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. – 3–е изд. – К. : Companion Group, 2008. – 880 с.
9. Стойко О.Я., Дема Д.І.Фінанси: навч. посіб. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. –К.: Алерта, 2014. – 432 с.
10. Василик О.Д. Теорія фінансів : [підручник] / О. Д. Василик ; КНУ ім. Т.Г. Шевченка; 4–е вид., доп. – К. : Ніус, 2003. – 416 с.
11. Фінанси : підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2–ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.

12. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, Л. І. Данілова, Н. Л. Кремпова; ред.: А. М. Поддєрьогін; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 8-е вид., переробл. та доповн. – К. : КНЕУ, 2013. – 519 с.

13. Фінанси: навчальний посібник в 2-х частинах / ред. В. Г. Баранової .– Одеса: Атлант, 2015. – Ч.1. – 344с.

14. Фінанси: навчальний посібник в 2-х частинах / ред. В. Г. Баранової .– Одеса: Атлант, 2015. – Ч.2. – 309с.

2.2. Додаткова література

1. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664–III// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

2. Закон України «Про підприємництво» від 07.02.1991 № 698–XII// Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, №14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

3. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96–ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, №18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

5. Бригхем, Ю.Ф. Финансовый менеджмент : полный курс / Ю.Ф. Бригхем, Л. Гапенски. В 2 т. : пер. с англ. / под ред. В.В. Ковалева. СПб. : Экономическая школа, 2007. Т. 1. – 497 с.

6. Бюджетна система: підручник / [А.Є. Буряченко, Л.П. Гладченко, С.Я. Кондратюк та ін.]; за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури; Тернопіль: Економічна думка, 2012. – 871 с.

7. Данилов О.Д., Серебрянський Д.М. Фінанси у запитаннях і відповідях: навч. посібник / О.Д. Данилов, Д.М. Серебрянський – 2-ге вид. перероб. та допов. – К. : НУДПСУ. – 2008. – 444 с.

8. Міжнародні фінанси: навч. посіб. 5–те вид. перероб. та доп./ за ред. Ю.Г. Козака– Київ – Катовіце.: Центр учбової літератури, 2014. – 348 с.
9. Місцеві фінанси: підруч./ за ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко.–2–ге вид., доп. і перероб.– Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015.– 448 с.
10. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник/ О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 504с.
11. Податкова система: навч.–метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / [В. К. Хлівний, О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська, А. В. Пислиця та ін.]. ; кер. авт. кол. В. К. Хлівний. – К. : КНЕУ, – 2014. – 372 с.
12. Страхування: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
13. Теорія фінансів: підручник / П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л. Лазебник та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576с.
14. Фінанси для фінансистів : підручник / О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька та ін. ; за заг. ред. Т.А. Говорушко. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 612 с.
15. Фінанси різних форм бізнесу: навчальний посібник / [уклад. : Н.Г. Пігуль, О.В. Люта] ; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – 201 с.
16. Фінанси: Курс для фінансистів: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / За ред. В.І. Оспіщева. – К., 2008. – 567 с.
17. Фінансовий ринок : підручник / [М.А. Гапонюк, А.Є. Буряченко, Н. В. Дегтярьова та ін.] ; за заг. ред. проф. М. А. Гапонюка. – К. : КНЕУ, 2014. – 419 с.

3. ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни «Фінанси» викладається в наступних темах.

Тема 1. Сутність та зміст фінансів. Генезис і еволюція фінансів

Питання програми навчальної дисципліни

Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів. Фінанси як об'єктивна форма прояву економічних відносин. Передумови існування фінансів. Сукупність фінансових відносин, яка породжується і регулюється державою. Соціально-економічна сутність фінансів. Функції фінансів. Розподільчий та перерозподільчий процеси. Первинний і вторинний фінансовий розподіл. Суспільне призначення фінансового контролю як форми реалізації контрольної функції фінансів. Взаємозв'язок фінансових відносин і фінансової діяльності. Роль фінансів в розширеному відтворенні. Централізовані та децентралізовані грошові фонди. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями: грошима, ціною, оплатою праці, кредитом. Фінансова система держави та її складові. Генезис категорії фінансів, його фактори. Дослідження фінансів як самостійної історичної категорії. Історичні аспекти функціонування та розвитку фінансів. Виникнення поняття «фінанси». Еволюція фінансів. Етапи становлення фінансових ринкових відносин. Виникнення фінансів, їх зв'язок з державою і розвитком товарно-грошових відносин. Формування фінансової системи.

Питання для самоконтролю

1. Що є предметом фінансової науки?
2. Які фінансові категорії відображають фінансові процеси?
3. Які соціально-економічні передумови виникнення фінансів?
4. Сформулюйте визначення економічної сутності фінансів.
5. Які основні відмінні ознаки фінансових відносин?

6. Що є об'єктом вартісного розподілу та перерозподілу за допомогою фінансів?
7. В чому полягає сутність і механізм дії розподільчої функції фінансів?
8. Що являє собою контрольна функція фінансів?
9. В чому полягає відмінність фінансів від грошей?
10. Визначте спільні і відмінні риси, які притаманні таким розподільчим категоріям, як фінанси та кредит.
11. Яким чином фінанси впливають на суспільне виробництво?
12. В чому полягає сутність історичного розвитку терміну «фінанси»?
13. Якими факторами зумовлено формування категорії «фінанси»?
14. В який період еволюційного розвитку суспільства виникають фінанси?
15. Як вплинув перехід суспільства до товарно-грошових відносин на розвиток фінансів як економічної категорії?
16. Назвіть головні ознаки фінансів на сучасному етапі розвитку.
17. Що являє собою фінансова система?

Тема 2. Фінансовий менеджмент

Питання програми навчальної дисципліни

Теоретичні основи фінансового менеджменту. Система забезпечення функціонування фінансового менеджменту. Сутність, функції та політика фінансового менеджменту. Головні цілі фінансового менеджменту. Стратегічні та тактичні завдання. Особливості організації фінансового менеджменту залежно від організаційно-правових типів суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансовий менеджер, його функціональні обов'язки. Інформаційне забезпечення процесу управління фінансами. Інструменти фінансового менеджменту. Прийняття фінансових рішень з урахуванням чинника вартості грошей у часі. Основи фінансової математики. Визначення майбутньої та сучасної вартості грошей. Визначення майбутньої та сучасної вартості анuitетів. Визначення сучасної вартості різних за величиною грошових потоків.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення фінансового менеджменту.
2. Що є метою фінансового менеджменту?
3. Функції та механізм фінансового менеджменту.
4. В чому проявляється стратегія і тактика фінансового менеджменту?
5. З чого складається система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?
6. В чому економічна сутність концепції вартості грошей в часі?
7. Що розуміється під майбутньою та сучасною вартістю грошей?
8. Як відбуваються процеси нарощення та дисконтування грошових потоків? Наведіть формули для розрахунків.
9. Чим відрізняються схеми нарахувань простих та складних відсотків?
10. Який грошовий потік має назву «ануїтет»?
11. Як визначити сучасне та майбутнє значення ануїтету? Наведіть формули для розрахунків.

Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання

Питання програми навчальної дисципліни

Фінанси підприємств як основа фінансової системи. Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності й господарювання. Сутність і функції фінансів підприємств. Основи організації фінансів підприємств. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств в ринкових умовах. Власні та залучені кошти підприємства. Баланс підприємства як відображення засобів підприємства і джерел їх фінансування. Грошові фонди. Фінансові результати діяльності підприємства. Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг. Розподіл виручки. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл і використання в умовах сучасної системи оподаткування. Необоротні активи підприємства, джерела їх фінансування та кругообіг вартості. Оборотні активи підприємства, їх склад, структура та джерела фінансування. Ефективність використання оборотних коштів. Фінанси

державних та казенних підприємств. Фінанси організацій. Організація фінансів бюджетних установ.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність фінансів суб'єктів господарювання?
2. Які групи фінансових відносин належать до фінансів підприємств?
3. Дайте характеристику функцій фінансів підприємств.
4. У чому полягає організація фінансів підприємств?
5. Як організаційно-правова форма господарювання впливає на організацію фінансів підприємств?
6. Визначте сутність грошових коштів, грошових фондів та фінансових ресурсів підприємства.
7. За рахунок яких джерел формуються фінансові ресурси підприємств?
8. Які фактори впливають на розмір виручки від реалізації продукції?
9. Яка економічна сутність прибутку підприємства?
10. Як відбуваються процеси формування, розподілу та використання прибутку в умовах діючого порядку оподаткування прибутку підприємств?
11. Охарактеризуйте склад, джерела формування, ефективність використання оборотних активів підприємства.
12. Визначте економічну сутність необоротних активів підприємства, порядок фінансового забезпечення їх відтворення та ефективність використання.
13. У чому особливості фінансів некомерційних установ і організацій?

Тема 4. Податки та податкова система

Питання програми навчальної дисципліни

Об'єктивна необхідність оподаткування. Соціально-економічна сутність податків, їх характерні ознаки. Основні принципи оподаткування. Функції податків. Елементи оподаткування. Види податкових ставок. Визначення бази оподаткування. Класифікація податків. Прямі і непрямі податки. Податкова система, її структура та принципи функціонування. Характеристика сучасної податкової системи України. Розподіл податків на загальнодержавні та місцеві.

Податок на додану вартість, його економічна сутність і методика включення в ціну товару і послуги. Акцизний податок як специфічна форма податків. Податок на прибуток підприємств і його роль в загальній системі оподаткування підприємств. Податок на доходи фізичних осіб, його регулююча функція і значення для поповнення бюджету. Спеціальні платежі за користування ресурсами. Майнове оподаткування.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте економічну сутність податків. З'ясуйте їх значення у фінансовій системі України.
2. Які функції виконують податки?
3. Охарактеризуйте принципи оподаткування.
4. За якими ознаками можна класифікувати податки?
5. Які ви знаєте основні елементи податку?
6. У чому полягає відмінність між прямими і непрямими податками?
7. Загальнодержавні податки та їх роль в наповненні бюджету країни?
8. Охарактеризуйте механізми оподаткування податком на додану вартість, акцизним податком і митом.
9. Розкрийте сутність механізму оподаткування прибутку підприємств, податку на доходи фізичних осіб.
10. Яке значення має місцеве оподаткування для податкової системи держави?
11. Що представляє собою податкова система держави?

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

Питання програми навчальної дисципліни

Бюджет як економічна та правова категорії. Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Функції бюджету. Специфічні ознаки бюджетних відносин. Основні функції державного бюджету. Класифікація доходів державного бюджету. Фактори, що впливають на формування доходів державного бюджету за сучасних умов. Видатки державного бюджету.

Особливості формування видатків за сучасних умов. Бюджетний устрій і бюджетна система України. Структура бюджетної системи, принципи її побудови та організація функціонування. Зведений бюджет. Поняття бюджетного процесу і його основні елементи. Порядок складання і затвердження державного та місцевих бюджетів. Сутність бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту. Причини виникнення. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Державний кредит як джерело формування фінансових ресурсів держави. Форми державного кредиту. Державний борг та його соціально-економічні наслідки. Класифікаційні ознаки державного боргу. Управління державним боргом.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає економічна та юридична сутність категорії «бюджет»?
2. В чому призначення і роль бюджету?
3. Які функції виконує державний бюджет?
4. В чому полягає суспільне значення доходів і видатків бюджету?
5. Які існують джерела формування доходів бюджету?
6. Назвіть основні напрямки розподілу витрат державного бюджету.
7. Що входить у поняття «бюджетна система» і яка її структура?
8. Що являє собою бюджетний устрій України?
9. Що таке бюджетний процес і які стадії він включає?
10. Розкрийте сутність і визначте причини існування бюджетного дефіциту.
11. Які існують джерела фінансування бюджетного дефіциту?
12. У чому полягає економічна сутність та призначення державного кредиту?
13. Які існують види і форми державного кредиту?
14. Що таке державний борг і його вплив на економічну безпеку держави?
15. У чому полягає сутність управління державним боргом?

Тема 6. Фінансовий ринок

Питання програми навчальної дисципліни

Фінансовий ринок у системі економічних відносин. Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів. Функції фінансового ринку. Кругообіг фінансових ресурсів у системі фінансового ринку. Державне регулювання фінансового ринку. Структура фінансового ринку за основними класифікаційними ознаками. Розподіл фінансового ринку за формою фінансових ресурсів на ринок грошей і ринок капіталів. Кредитний ринок та ринок цінних паперів як основні складові фінансового ринку. Первинний та вторинний фінансовий ринок. Характеристика фінансових інструментів, які обертаються на фінансовому ринку. Види цінних паперів: акції, облігації, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, векселі. Основні характеристики цінних паперів. Похідні цінні папери: ф'ючерси, опціони, варанти. Призначення і роль похідних цінних паперів. Фінансові інститути на ринку цінних паперів. Поняття про фондову біржу. Брокерські контори. Сучасний стан фондової біржі в Україні. Оцінка вартості цінних паперів: купонних та дисконтних облігацій, привілейованих та звичайних акцій.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміна «фінансовий ринок».
2. Що є об'єктивною передумовою функціонування фінансового ринку?
3. Які функції виконує фінансовий ринок?
4. За якими ознаками структурується фінансовий ринок?
5. У чому полягає сутність поняття «ринок грошей»?
6. Що належить до ринку капіталів?
7. У чому полягає значення фінансових посередників на фінансовому ринку? Класифікуйте їх.
8. Визначте, яку роль відіграє держава та державне регулювання на фінансовому ринку.
9. Охарактеризуйте та дайте класифікацію основних інструментів фінансового ринку.

10. Які інститути входять до складу інфраструктури фінансового ринку? Охарактеризуйте їх діяльність.
11. Які функції виконує фондова біржа?
12. Які цінні папери обертаються на фондовому ринку? Дайте їх класифікацію та характеристику.
13. Назвіть основний принцип оцінки вартості цінних паперів.
14. Які елементи купонних облігацій використовуються для розрахунку їхньої вартості?
15. Що таке дисконтна облігація? Як поділяється дохід по дисконтній облігації між її попереднім та наступним власником у випадку продажу облігації?
16. Яка інформація використовується при розрахунку вартості звичайних акцій?

Тема 7. Страхування. Страховий ринок

Питання програми навчальної дисципліни

Економічна необхідність страхового захисту. Сутність страхування і страхові відносини. Учасники страхових відносин, їх основні завдання. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту. Основні організаційні форми страхового фонду. Функції страхування. Страхові ризики: класифікація і характеристика. Класифікація страхування. Основні принципи побудови системи страхування в умовах ринкових відносин. Фінансові ресурси страховика та джерела їх утворення. Доходи і витрати страховика. Страхові платежі як основне джерело доходів страховика. Прибуток страхових організацій, його розподіл. Об'єктивні умови функціонування страхового ринку. Страховий ринок та його інфраструктура. Взаємовідносини основних учасників на страховому ринку. Фінансові посередники страхового ринку. Попит та пропозиція на ринку страхових послуг. Державне регулювання у сфері страхування.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає сутність категорії страхового захисту?

2. Що таке страхування? Яке місце воно посідає у фінансовій системі країні?
3. Які функції властиві страхуванню?
4. Розкрийте зміст принципів страхування.
5. Хто є основними учасниками страхування?
6. Назвіть основні організаційні форми страхового фонду.
7. Як страхування пов'язане з ризиком і які ризики є страховими?
8. В чому полягають особливості організації фінансів страхової компанії?
9. Розкрийте сутність страхового ринку і підходи до виділення різних його структур.
10. Як забезпечується державне регулювання страхового ринку?

Тема 8. Міжнародні фінанси

Питання програми навчальної дисципліни

Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародних фінансів. Функції міжнародних фінансів. Міжнародні валютно-фінансові потоки. Складові міжнародних фінансів. Основні канали руху міжнародних фінансів. Фінанси міжнародних організацій та інституцій. Об'єктивна основа становлення та головне призначення міжнародного фінансового ринку. Структура світового фінансового ринку. Міжнародний ринок позичкових капіталів. Міжнародний ринок цінних паперів. Фінансові системи країн з розвинутою економікою, їх організація. Фінансова політика. Структуру видаткової частини державних бюджетів у найбільш розвинутих країнах. Державні доходи та принципи формування податкових систем в розвинутих країнах. Відносини між бюджетами в зарубіжних країнах. Особливості функціонування фінансової системи Європейського Союзу. Бюджет Європейського Союзу – основна фінансова база інтеграційних заходів у рамках Союзу. Фінанси організацій та інституцій Європейського Союзу, їх організація, формування та розподіл.

Питання для самоконтролю

1. Що являють собою міжнародні фінанси і в чому їх призначення?
2. За якими напрямками можна згрупувати міжнародні фінансові відносини?
3. Які існують міжнародні фінансові організації і інституції?
4. Як формується бюджет ООН і за якими напрямками витрачаються його кошти?
5. Які завдання і функції покладено на Європейський Союз? Як формується і використовується бюджет ЄС?
6. Яка мета створення МВФ? У яких формах здійснюється кредитування МВФ?
7. Які функції виконують фінансові інституції, що входять до групи Світового банку?
8. В чому призначення міжнародного фінансового ринку?
9. Які складові міжнародного фінансового ринку?
10. Хто є головними одержувачами міжнародних фінансових ресурсів?

4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

4.1. Загальні положення

Контрольна робота студента з дисципліни «Фінанси» містить два основних розділи:

- теоретичний розділ, в якому розкривається сутність запропонованого теоретичного питання. Обсяг теоретичного розділу складає 5 сторінок формату А4;
- практичний розділ, в якому студент проводить розрахунки типових задач.

4.2 Завдання і методичні вказівки до виконання контрольної роботи

Нижче наводяться завдання, які повинні бути вирішені в процесі виконання контрольної роботи. Задачі формулюються за варіантами стосовно числових даних, що в них використовуються.

Студент обирає варіант контрольної роботи згідно з двома останніми цифрами своєї залікової книжки.

Перелік вихідних даних наведений у додатку А. Приклади вирішення задач наведені у додатку Б.

Розділ 1. Теоретичні питання

1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів.
2. Економічна сутність фінансів та їх роль в системі ринкових відносин.
3. Функції фінансів.
4. Генезис фінансів як економічної категорії.
5. Еволюційний розвиток фінансів.
6. Історичні аспекти розвитку фінансів в Україні.
7. Фінансові ресурси суспільства: суть, класифікація, механізм формування і використання.
8. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями і відмінності між ними в процесі вартісного розподілу.
9. Поняття, структура, принципи побудови фінансової системи.
10. Економічна сутність і функції податків.
11. Елементи податку та їх характеристика.
12. Класифікація податків. Особливості прямого та непрямого оподаткування.
13. Основи побудови податкової системи та організація оподаткування.
14. Характеристика основних податків податкової системи України.
15. Економічна сутність і функції бюджету.
16. Поняття бюджетної системи та її структура.
17. Бюджетна устрій та принципи його побудови.
18. Сутність, джерела формування і класифікація доходів державного бюджету.
19. Сутність, склад і структура видатків державного бюджету.
20. Бюджетний дефіцит і його вплив на розвиток економіки.
21. Економічна сутність, передумови функціонування, форми державного кредиту.
22. Державний борг: сутність, види та обслуговування.

23. Сутність фінансів суб'єктів господарювання та їх роль у складі фінансової системи держави.
24. Фінансові відносини суб'єктів господарювання.
25. Фінансові ресурси підприємств, їх склад і джерела формування.
26. Фінансові результати суб'єктів господарювання та фактори, що на них впливають.
27. Особливості фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності.
28. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту.
29. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.
30. Система забезпечення функціонування фінансового менеджменту.
31. Сутність страхування і страхові відносини.
32. Страховий фонд. Функції страхування.
33. Страхові ризики: класифікація і характеристика.
34. Класифікація страхування. Основні принципи побудови системи страхування в умовах ринкових відносин.
35. Фінансові ресурси страховика та джерела їх утворення.
36. Страховий ринок.
37. Сутність фінансового ринку, необхідність і передумови його створення.
38. Сегментація фінансового ринку.
39. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку.
40. Цінні папери як основний інструмент фінансового ринку.
41. Кредитний ринок і ринок цінних паперів як основні складові фінансового ринку.
42. Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародних фінансів.
43. Міжнародний фінансовий ринок і його структура.
44. Фінанси міжнародних організацій та інституцій.
45. Державні видатки як регулятори фінансово-економічних процесів у розвинутих країнах.
46. Державні доходи та принципи формування податкових систем в розвинутих країнах.

47. Відносини між бюджетами в зарубіжних країнах.
48. Особливості функціонування фінансової системи Європейського Союзу.
49. Бюджет Європейського Союзу.
50. Бюджетна стратегія і бюджетний процес в Європейському Союзі.

Розділ 2. Практичні завдання

Задача 1. Ви поклали на депозит суму P грн. Банк нараховує відсотки за ставкою 20% річних наприкінці року. Яку суму ви отримаєте через N років, якщо: а) відсотки не капіталізуються (схема простих відсотків); б) відсотки капіталізуються (схема складних відсотків).

Задача 2. По завершенні терміну вкладу ви отримали у банку F грн. Кошти були покладені в банк n років тому, а банківська ставка була весь час незмінною і становила $r\%$ річних, які нараховувалися наприкінці кожного року. Яка сума була покладена в банк за умови, що банк нараховував відсотки:

а) прості; б) складні?

Задача 3. Банк нараховує відсотки на внески за ставкою $i\%$ річних. Яку суму необхідно вкласти сьогодні, щоб через N років отримати 1 мільйон гривень, за умови, що банк нараховує відсотки: а) раз на півроку; б) щоквартально.

Якою має бути сума, якщо банк нараховує дохід за схемою простих відсотків?

Задача 4. Розрахуйте майбутню вартість V грн для наступних умов нарахування та терміну вкладу:

а) вклад на K років, нарахування відсотків щоквартальне за ставкою 20% річних;

б) вклад на L років, нарахування відсотків щомісячне за ставкою 24% річних;

в) вклад на M років, нарахування відсотків 1 раз у півріччя за ставкою 18% річних;

г) вклад на f місяців, нарахування відсотків щоквартальне за ставкою 20% річних.

Задача 5. Вкладник розмістив на депозитному рахунку певну суму та отримав через k років A грн. При цьому банк нараховував відсотки таким

чином: перші два роки за ставкою $b\%$, потім 2 роки за ставкою $c\%$, а останній рік – за ставкою $d\%$. Нарахування відсотків відбувалося кожне півріччя. Визначити, яку суму було покладено в банк, якщо банк використовував схему нарахування складних відсотків.

Задача 6. Інвестиційна компанія пропонує вам виплатити M грн через визначену кількість років. Необхідна сума вкладення коштів на сьогодні становить A грн. Яка тривалість цієї операції, якщо прибутковість операції дорівнює $r\%$ річних? Розв'язати задачу, використовуючи фінансові таблиці.

Задача 7. Порівняти альтернативні варіанти отримання доходу за допомогою ефективної відсоткової ставки за умови нарахування:

- $a\%$ річних, нарахування двічі на рік;
- $b\%$ річних, нарахування щоквартально;
- $c\%$ річних, нарахування щомісяця.

Задача 8. Вклад у сумі V грн було покладено в банк на півроку з щомісячним нарахуванням відсотків по номінальній ставці 24% річних. Визначити реальну майбутню вартість та реальний дохід вкладника, якщо очікуваний рівень інфляції складає: а) $g\%$ на місяць; б) $k\%$ на місяць.

Задача 9. Ви отримали банківську позику в сумі S грн. Через n років необхідно повернути (з відсотками) вдвічі більшу суму (T грн). Якою була відсоткова ставка банку? Розв'язати, використовуючи фінансові таблиці.

Задача 10. Якою має бути сума на вашому рахунку в банку, щоб ви отримували H дол. щорічно в якості відсотків, за умови банківської ставки за даним видом депозиту $r\%$ річних. Якою має бути сума на рахунку, якщо банк подвоїть ставку?

Задача 11. Ви отримали банківську позику на N років у сумі M дол. Річний платіж в рахунок погашення боргу (за схемою ануїтету) становить PMT дол. Якою за цих умов є відсоткова ставка? Розв'язати завдання за допомогою фінансових таблиць.

Задача 12. Через шість років від сьогоднішнього дня вам необхідно мати суму F грн. Ви плануєте вкладати щорічно наприкінці року на депозит суми P грн по ефективній ставці $d\%$ річних. Яким має бути останній внесок на депозит, щоб в кінці 6-го року сума становила рівно F тис. грн?

Вихідні дані для розрахунку власного варіанта завдання

Таблиця А.1 – Завдання для задач № 1 – 3

Варіант	Задача 1		Задача 2			Задача 3	
	Р	N	F	n	r	i	N
1	6000	4	26500	6	10%	8%	7
2	7000	5	28000	7	11%	10%	8
3	8000	6	29500	8	12%	12%	9
4	9000	7	31000	9	13%	14%	10
5	10000	3	32500	10	14%	16%	11
6	11000	4	34000	4	15%	18%	12
7	12000	5	35500	5	16%	20%	13
8	13000	6	37000	6	17%	22%	14
9	14000	7	38500	7	18%	8%	15
10	15000	3	40000	8	19%	10%	16
11	16000	4	26000	9	20%	12%	17
12	17000	5	27000	10	21%	14%	18
13	18000	6	28000	4	22%	16%	19
14	19000	7	29000	5	23%	18%	20
15	20000	3	30000	6	24%	20%	10
16	21000	4	31000	7	25%	22%	8
17	22000	5	32000	8	26%	8%	20
18	23000	6	33000	9	27%	10%	19
19	24000	7	34000	10	28%	12%	18
20	25000	3	35000	4	10%	14%	16
21	26000	4	36000	5	11%	16%	15
22	27000	5	37000	6	12%	18%	14
23	28000	6	38000	7	13%	20%	13
24	29000	7	39000	8	14%	22%	12
25	30000	3	40000	9	15%	8%	11
26	31000	4	26500	10	17%	10%	10
27	32000	5	28000	4	18%	12%	9

Варіант	Задача 1		Задача 2			Задача 3	
	P	N	F	n	r	i	N
28	33000	6	29500	5	19%	14%	8
29	34000	7	31000	6	20%	16%	7
30	35000	3	32500	7	21%	18%	6
31	6000	5	31500	8	10%	20%	5
32	7000	6	30500	9	11%	22%	5
33	8000	7	29500	10	12%	8%	6
34	9000	8	28500	4	13%	10%	7
35	10000	4	27500	5	14%	12%	8
36	11000	6	26500	6	15%	14%	9
37	12000	4	25500	7	16%	16%	10
38	13000	6	24500	8	17%	18%	9
39	14000	4	23500	9	18%	20%	8
40	15000	6	22500	10	19%	22%	7
41	16000	5	21500	4	20%	8%	6
42	17000	5	20500	5	21%	10%	5
43	18000	3	19500	6	22%	12%	8
44	19000	4	20000	7	23%	14%	7
45	20000	5	21200	8	24%	16%	5
46	21000	6	22400	9	25%	18%	6
47	22000	7	23600	10	26%	20%	8
48	23000	3	24800	4	27%	22%	10
49	24000	4	26000	5	28%	8%	14
50	25000	5	27200	6	10%	10%	15

Таблиця А.2 – Завдання для задач № 4 – 5

Варіант	Задача 4					Задача 5				
	V	K	L	M	f	k	A	b	c	d
1	7000	2	3	5	3	3	25000	8%	10%	12%
2	8250	3	4	2	6	4	30000	10%	12%	14%
3	9500	4	5	3	3	5	35000	12%	14%	16%
4	10750	5	4	4	6	6	40000	14%	16%	18%

Варіант	Задача 4					Задача 5				
	V	K	L	M	f	k	A	b	c	d
5	12000	6	2	5	3	7	45000	16%	18%	20%
6	13250	2	3	2	6	8	50000	18%	20%	22%
7	14500	3	4	3	3	9	55000	20%	22%	24%
8	15750	4	5	4	6	10	60000	22%	24%	26%
9	17000	5	4	5	3	3	18000	24%	26%	28%
10	18250	6	3	2	6	4	22000	8%	10%	12%
11	19500	2	4	3	3	5	26000	10%	12%	14%
12	20750	3	5	4	6	6	30000	12%	14%	16%
13	22000	4	4	5	3	7	34000	14%	16%	18%
14	23250	5	2	2	6	8	38000	16%	18%	20%
15	24500	6	3	3	3	9	42000	18%	20%	22%
16	25750	2	4	4	6	10	46000	20%	22%	24%
17	27000	3	5	5	3	3	21000	22%	24%	26%
18	28250	4	4	2	6	4	24000	24%	26%	28%
19	29500	5	3	3	3	5	27000	8%	10%	12%
20	30750	6	4	4	6	6	30000	10%	12%	14%
21	32000	2	5	5	3	7	33000	12%	14%	16%
22	10000	3	4	2	6	8	36000	14%	16%	18%
23	11500	4	2	3	3	9	39000	16%	18%	20%
24	13000	5	3	4	6	10	42000	18%	20%	22%
25	14500	6	4	5	3	3	45000	20%	22%	24%
26	16000	2	5	2	6	4	48000	22%	24%	26%
27	17500	3	4	3	3	5	51000	24%	26%	28%
28	19000	4	3	4	6	6	54000	8%	10%	12%
29	20500	5	4	5	3	7	57000	10%	12%	14%
30	22000	6	5	2	6	8	60000	12%	14%	16%
31	23500	2	4	3	3	9	63000	14%	16%	18%
32	25000	3	2	4	6	10	66000	16%	18%	20%
33	26500	4	3	5	3	3	31000	18%	20%	22%
34	28000	5	4	2	6	4	32000	20%	22%	24%
35	29500	6	5	3	3	5	33000	22%	24%	26%

Варіант	Задача 4					Задача 5				
	V	K	L	M	f	k	A	b	c	d
36	31000	2	4	4	6	6	34000	24%	26%	28%
37	32500	3	3	5	3	7	35000	8%	10%	12%
38	34000	4	4	2	6	8	36000	10%	12%	14%
39	35500	5	5	3	3	9	37000	12%	14%	16%
40	37000	6	4	4	6	10	38000	14%	16%	18%
41	15000	2	2	5	3	3	39000	16%	18%	20%
42	16000	3	3	2	6	4	40000	18%	20%	22%
43	17000	4	4	3	3	5	41000	20%	22%	24%
44	18000	5	5	4	6	6	42000	22%	24%	26%
45	19000	6	4	5	3	7	43000	24%	26%	28%
46	20000	2	3	2	6	8	44000	16%	18%	20%
47	21000	3	4	3	3	9	45000	18%	20%	22%
48	22000	4	5	4	6	10	46000	20%	22%	24%
49	23000	5	4	5	3	3	47000	22%	24%	26%
50	24000	6	2	2	6	4	48000	24%	26%	28%

Таблиця А.3 – Завдання для задач № 6 – 8

Варіант	Задача 6			Задача 7			Задача 8		
	M	A	r	a	b	c	V	g	k
1	25 000	19 930	12%	11%	10%	9%	6100	0,5%	1,0%
2	30 000	20 792	13%	12%	11%	10%	6600	1,0%	1,5%
3	35 000	20 723	14%	13%	12%	11%	7100	1,5%	2,0%
4	40 000	19 887	15%	14%	13%	12%	7600	2,0%	1,5%
5	45 000	18 470	16%	15%	14%	13%	8100	2,5%	3,0%
6	50 000	16 660	17%	16%	15%	14%	8600	3,0%	3,5%
7	55 000	14 632	18%	17%	16%	15%	9100	0,5%	1,0%
8	60 000	42 370	19%	18%	17%	16%	9600	1,0%	1,5%
9	65 000	37 616	20%	19%	18%	17%	10100	1,5%	2,0%
10	70 000	32 656	21%	20%	19%	18%	10600	2,0%	1,5%
11	75 000	27 750	22%	21%	20%	19%	11100	2,5%	3,0%
12	80 000	23 103	23%	22%	21%	20%	11600	3,0%	3,5%

Варіант	Задача 6			Задача 7			Задача 8		
	М	А	г	а	б	с	У	g	к
13	85 000	18 857	24%	23%	22%	21%	12100	0,5%	1,0%
14	90 000	15 099	25%	24%	23%	22%	12600	1,0%	1,5%
15	95 000	78 512	10%	25%	24%	23%	13100	1,5%	2,0%
16	100 000	73 119	11%	26%	25%	24%	13600	2,0%	1,5%
17	105 000	66 729	12%	27%	26%	25%	14100	2,5%	3,0%
18	110 000	59 704	13%	28%	27%	26%	14600	3,0%	3,5%
19	115 000	52 392	14%	29%	28%	27%	15100	0,5%	1,0%
20	120 000	45 112	15%	30%	29%	28%	15600	1,0%	1,5%
21	125 000	38 128	16%	31%	30%	29%	16100	1,5%	2,0%
22	130 000	94 967	17%	32%	31%	30%	16600	2,0%	1,5%
23	135 000	82 165	18%	33%	32%	31%	17100	2,5%	3,0%
24	140 000	69 814	19%	34%	33%	32%	10000	3,0%	3,5%
25	145 000	58 272	20%	35%	34%	33%	11500	0,5%	1,0%
26	150 000	47 795	21%	16%	15%	14%	13000	1,0%	1,5%
27	155 000	38 531	22%	17%	16%	15%	14500	1,5%	2,0%
28	160 000	30 541	23%	18%	17%	16%	16000	2,0%	1,5%
29	165 000	107 310	24%	19%	18%	17%	17500	2,5%	3,0%
30	170 000	87 040	25%	20%	19%	18%	19000	3,0%	3,5%
31	175 000	119 527	10%	21%	20%	19%	20500	0,5%	1,0%
32	180 000	106 821	11%	22%	21%	20%	22000	1,0%	1,5%
33	185 000	93 727	12%	23%	22%	21%	23500	1,5%	2,0%
34	190 000	80 762	13%	24%	23%	22%	25000	2,0%	1,5%
35	195 000	68 359	14%	25%	24%	23%	26500	2,5%	3,0%
36	200 000	151 229	15%	26%	25%	24%	28000	3,0%	3,5%
37	205 000	131 335	16%	27%	26%	25%	29500	0,5%	1,0%
38	210 000	112 067	17%	28%	27%	26%	31000	1,0%	1,5%
39	215 000	93 978	18%	29%	28%	27%	32500	1,5%	2,0%
40	220 000	77 471	19%	30%	29%	28%	34000	2,0%	1,5%
41	225 000	62 793	20%	31%	30%	29%	35500	2,5%	3,0%
42	230 000	50 055	21%	32%	31%	30%	37000	3,0%	3,5%
43	235 000	157 888	22%	33%	32%	31%	38500	0,5%	1,0%

Варіант	Задача 6			Задача 7			Задача 8		
	М	А	г	а	б	с	В	g	к
44	240 000	128 972	23%	34%	33%	32%	40000	1,0%	1,5%
45	245 000	103 629	24%	35%	34%	33%	41500	1,5%	2,0%
46	250 000	81 920	25%	36%	35%	34%	43000	2,0%	1,5%
47	255 000	63 726	26%	37%	36%	35%	44500	2,5%	3,0%
48	260 000	48 792	27%	38%	37%	36%	46000	3,0%	3,5%
49	265 000	36 776	28%	39%	38%	37%	47500	0,5%	1,0%
50	270 000	27 293	29%	40%	39%	38%	49000	1,0%	1,5%

Таблиця А.4 – Завдання для задач № 9 – 10

Варіант	Задача 9			Задача 10	
	S	n	T	H	r
1	55000	6	110000	1200	5,0%
2	58000	7	116000	1300	5,5%
3	61000	8	122000	1400	6,0%
4	64000	9	128000	1500	6,5%
5	67000	10	134000	1600	7,0%
6	70000	11	140000	1700	7,5%
7	73000	12	146000	1800	8,0%
8	76000	13	152000	1900	8,5%
9	79000	14	158000	2000	9,0%
10	82000	15	164000	2100	9,5%
11	85000	16	170000	2200	10,0%
12	88000	17	176000	2300	10,5%
13	91000	18	182000	2400	11,0%
14	94000	19	188000	2500	11,5%
15	97000	20	194000	2600	12,0%
16	100000	21	200000	2700	12,5%
17	42000	6	84000	2800	13,0%
18	44000	7	88000	2900	13,5%
19	46000	8	92000	3000	14,0%
20	48000	9	96000	3100	14,5%

Варіант	Задача 9			Задача 10	
	S	n	T	H	r
21	50000	10	100000	3200	15,0%
22	52000	11	104000	850	5,0%
23	54000	12	108000	1000	5,5%
24	56000	13	112000	1150	6,0%
25	58000	14	116000	1300	6,5%
26	60000	15	120000	1450	7,0%
27	62000	16	124000	1600	7,5%
28	64000	17	128000	1750	8,0%
29	66000	18	132000	1900	8,5%
30	68000	19	136000	2050	9,0%
31	70000	20	140000	2200	9,5%
32	72000	21	144000	2350	10,0%
33	65000	6	130000	2500	10,5%
34	66500	7	133000	2650	11,0%
35	68000	8	136000	2800	11,5%
36	69500	9	139000	2950	12,0%
37	71000	10	142000	3100	12,5%
38	72500	11	145000	3250	13,0%
39	74000	12	148000	3400	13,5%
40	75500	13	151000	3550	14,0%
41	77000	14	154000	3700	14,5%
42	78500	15	157000	3850	15,0%
43	80000	16	160000	4000	5,0%
44	81500	17	163000	4150	5,5%
45	83000	18	166000	4300	6,0%
46	84500	19	169000	4450	6,5%
47	86000	20	172000	4600	7,0%
48	64000	10	128000	4750	7,5%
49	66000	11	132000	4900	8,0%
50	68800	12	137600	5050	8,5%

Таблиця А.5 – Завдання для задач № 11 – 12

Варіант	Задача 11			Задача 12		
	N	M	PMT	F	P	d
1	7	50 000	9 604	45 000	6 000	10,0%
2	8	53 000	9 576	46 000	6 050	11,0%
3	9	56 000	9 724	47 000	6 000	12,0%
4	10	59 000	10 018	48 000	6 000	13,0%
5	11	62 000	10 442	49 000	6 000	14,0%
6	12	65 000	10 984	50 000	5 800	15,0%
7	13	68 000	11 639	51 000	5 800	16,0%
8	14	71 000	12 403	52 000	5 800	17,0%
9	15	74 000	13 272	53 000	5 800	18,0%
10	16	77 000	14 245	54 000	5 800	19,0%
11	17	80 000	15 319	55 000	5 600	20,0%
12	10	83 000	16 538	56 000	5 600	21,0%
13	11	80 000	17 182	57 000	5 600	22,0%
14	12	89 000	19 304	58 000	5 600	23,0%
15	13	92 000	17 221	59 000	5 500	24,0%
16	12	95 000	21 400	60 000	5 500	25,0%
17	15	55 000	10 330	61 000	5 500	26,0%
18	8	56 500	10 979	62 000	5 400	27,0%
19	9	58 000	10 885	63 000	5 400	28,0%
20	10	59 500	10 965	64 000	8 500	10,0%
21	11	61 000	11 187	65 000	8 500	11,0%
22	12	62 500	11 530	66 000	8 500	12,0%
23	13	64 000	11 980	67 000	8 200	13,0%
24	14	65 500	12 526	68 000	8 200	14,0%
25	15	67 000	13 159	69 000	8 200	15,0%
26	16	68 500	13 873	70 000	8 100	16,0%
27	12	70 000	14 604	71 000	8 000	17,0%
28	10	71 500	15 348	72 000	8 000	18,0%
29	11	73 000	15 679	73 000	7 800	19,0%
30	12	74 500	17 412	74 000	7 800	20,0%

Варіант	Задача 11			Задача 12		
	N	M	PMT	F	P	d
31	11	76 000	18 196	75 000	7 800	21,0%
32	12	77 500	19 447	76 000	7 600	22,0%
33	15	79 000	16 202	77 000	7 500	23,0%
34	8	80 500	15 643	78 000	7 300	24,0%
35	9	82 000	15 390	79 000	7 300	25,0%
36	10	83 500	15 388	80 000	7 200	26,0%
37	11	85 000	15 589	81 000	7 200	27,0%
38	12	86 500	15 958	82 000	7 000	28,0%
39	13	88 000	16 472	83 000	6 800	29,0%
40	14	89 500	17 115	84 000	11 300	10,0%
41	15	91 000	17 873	85 000	11 300	11,0%
42	16	92 500	18 733	86 000	11 200	12,0%
43	12	94 000	19 611	87 000	10 900	13,0%
44	10	95 500	20 500	88 000	10 600	14,0%
45	11	100 000	21 478	89 000	10 400	15,0%
46	12	110 000	23 858	90 000	10 200	16,0%
47	13	115 000	25 371	91 000	10 000	17,0%
48	14	125 000	15 162	92 000	10 000	18,0%
49	15	130 000	16 128	93 000	9 900	19,0%
50	16	140 000	17 894	94 000	9 800	20,0%

Приклади рішення задач контрольної роботи

Задача 1. Ви поклали на депозит суму 5 тис. грн. Банк нараховує відсотки за ставкою 20% річних наприкінці року. Яку суму ви отримаєте через 3 роки, якщо: а) відсотки не капіталізуються (схема простих відсотків); б) відсотки капіталізуються (схема складних відсотків)

Розв'язання:

а) Для розрахунку простих відсотків застосовуємо формулу:

$$FV_n = PV(1 + r \cdot n);$$

$$FV_n = 5000 \cdot (1 + 0,2 \cdot 3) = 5000 \cdot 1,6 = 8000 \text{ (грн)}.$$

б) При нарахуванні за схемою складних відсотків застосовуємо формулу:

$$FV_n = PV(1 + r)^n;$$

$$FV_n = 5000 \cdot (1 + 0,2)^3 = 5000 \cdot 1,7280 = 8640 \text{ (грн)}.$$

Висновок: за схемою складних відсотків за умови однакової відсоткової ставки майбутня вартість завжди буде більшою внаслідок того, що після кожного періоду нарахування відсотки капіталізуються та приносять вкладнику додатковий дохід.

Задача 2. По завершенні терміну вкладу ви отримали у банку 25 тис. грн. Кошти були покладені в банк 5 років тому, а банківська ставка була весь час незмінною і становила 16% річних, які нараховувалися наприкінці кожного року. Яка сума була покладена в банк за умови, що банк нараховував відсотки а) прості; б) складні?

Розв'язання:

а) Для розрахунку простих відсотків:

$$PV = \frac{FV}{(1 + r \cdot n)};$$

$$PV = \frac{25000}{(1 + 0,16 \cdot 5)} = \frac{25000}{1,8} = 13\,889 \text{ (грн)}.$$

б) При нарахуванні за схемою складних відсотків:

$$PV = \frac{FV}{(1+r)^n};$$

$$PV = \frac{25000}{(1+0,16)^5} = 25000 \cdot 0,4761 = 11\,902,5 \text{ (грн)}.$$

Висновок: внаслідок капіталізації доходу за схемою складних відсотків, однаковий кінцевий результат може бути досягнутий за рахунок внеску суттєво меншої суми ($11\,902,5 < 13\,889$).

Задача 3. Банк нараховує відсотки на внески за ставкою 20% річних. Яку суму необхідно вкласти сьогодні, щоб через три роки отримати 1 мільйон гривень, за умови, що банк нараховує відсотки: а) раз на півроку; б) щоквартально.

Якою має бути сума, якщо банк нараховує дохід за схемою простих відсотків?

Розв'язання:

$$а) PV = \frac{FV}{\left(1 + \frac{r}{m}\right)^{n \cdot m}} = \frac{1\,000\,000}{\left(1 + \frac{0,20}{2}\right)^{3 \cdot 2}} = 1\,000\,000 * 0,5645 = 564\,500 \text{ грн}.$$

$$б) PV = \frac{1\,000\,000}{(1+0,05)^{3 \cdot 4}} = 1\,000\,000 * 0,5568 = 556\,800 \text{ грн}.$$

за схемою простих відсотків:

$$PV = \frac{1\,000\,000}{(1+0,2 * 3)} = \frac{1\,000\,000}{1,6} = 625\,000 \text{ грн}.$$

Задача 4. Розрахуйте майбутню вартість 20 000 грн для наступних умов нарахування та терміну вкладу:

- д) вклад на 3 роки, нарахування відсотків щоквартальне за ставкою 20% річних;
- е) вклад на 5 років, нарахування відсотків щомісячне за ставкою 24% річних;
- ж) вклад на 4 роки, нарахування відсотків 1 раз у півріччя за ставкою 18% річних;

з) вклад на 9 місяців, нарахування відсотків щоквартальне за ставкою 20% річних.

Розв'язання:

$$а) FV = PV \cdot \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{n \cdot m} = 20000 \cdot \left(1 + \frac{0,2}{4}\right)^{3 \cdot 4} = 20000 * 3,1384 = 62768 \text{ (грн)}.$$

$$б) FV = PV \cdot \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{n \cdot m} = 20000 \cdot \left(1 + \frac{0,24}{12}\right)^{5 \cdot 12} = 20000 * 3,2810 = 65620 \text{ (грн)}.$$

$$в) FV = PV \cdot \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{n \cdot m} = 20000 \cdot \left(1 + \frac{0,18}{2}\right)^{4 \cdot 2} = 20000 * 1,9926 = 39852 \text{ (грн)}.$$

$$г) FV = PV \cdot \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{n \cdot m} = 20000 \cdot \left(1 + \frac{0,20}{4}\right)^3 = 20000 * 1,1576 = 23152 \text{ (грн)}.$$

Задача 5. Вкладник розмістив на депозитному рахунку певну суму та отримав через 5 років 50 тис. грн. При цьому банк нараховував відсотки таким чином: перші два роки за ставкою 16%, потім 2 роки за ставкою 18%, а останній рік – за ставкою 20%. Нарахування відсотків відбувалося кожне півріччя. Визначити, яку суму було покладено в банк, якщо банк використовував схему нарахування складних відсотків.

Розв'язання:

$$PV = \frac{FV}{\prod_{i=1}^N \left(1 + \frac{r_i}{m}\right)^{n_i \cdot m}};$$

$$PV = \frac{50\,000}{\left(1 + \frac{0,16}{2}\right)^{2 \cdot 2} \cdot \left(1 + \frac{0,18}{2}\right)^{2 \cdot 2} \cdot \left(1 + \frac{0,2}{2}\right)^{2 \cdot 1}} =$$

$$= 50\,000 * 0,7350 * 0,7084 * 0,8264 = 21\,514,25 \text{ грн.}$$

Задача 6. Інвестиційна компанія пропонує вам виплатити 50 тис. грн через визначену кількість років. Необхідна сума вкладення коштів на сьогодні становить 17 тис. грн. Яка тривалість цієї операції, якщо прибутковість операції дорівнює 24% річних? Розв'язати задачу, використовуючи фінансові таблиці.

Розв'язання:

$$FV_n = PV(1 + r)^n;$$

$$50000 = 17000 \cdot (1 + 0,24)^n;$$

$$(1 + 0,24)^n = 50\,000 / 17\,000 = 2,9411.$$

У таблицях майбутньої вартості знаходимо на перехресті 24% та значення отриманого нами процентного фактора. Приблизне значення – 5 років.

Задача 7. Порівняти альтернативні варіанти отримання доходу за допомогою ефективної відсоткової ставки за умови нарахування:

- 26% річних, нарахування двічі на рік;
- 25% річних, нарахування щоквартально;
- 24% річних, нарахування щомісяця.

Розв'язання:

$$EFr = \left(1 + \frac{r}{m}\right)^m - 1;$$

$$EFr_1 = \left(1 + \frac{26}{2}\right)^2 - 1 = (1 + 0,13)^2 - 1 = 1,2769 - 1 \Rightarrow 27,69\%;$$

$$EFr_2 = \left(1 + \frac{25}{4}\right)^4 - 1 = (1 + 0,0625)^4 - 1 = 1,2744 - 1 \Rightarrow 27,44\%;$$

$$EFr_3 = \left(1 + \frac{24}{12}\right)^{12} - 1 = (1 + 0,02)^{12} - 1 = 1,2682 - 1 \Rightarrow 26,82\%.$$

Висновок: із запропонованих варіантів найбільш вигідним для вкладника буде нарахування 26% річних кожні півроку.

Задача 8. Вклад у сумі 5000 грн було покладено в банк на півроку з щомісячним нарахуванням відсотків по номінальній ставці 24% річних. Визначити реальну майбутню вартість та реальний дохід вкладника, якщо очікуваний рівень інфляції складає: а) 2% на місяць; б) 3% на місяць.

Розв'язання:

$$FV_p = PV \frac{\left(1 + \frac{r}{m}\right)^{m \cdot n}}{(1 + \tau)^{m \cdot n}}.$$

а) Якщо рівень інфляції складає 2%, реальна майбутня вартість:

$$FV_p = 5000 \frac{(1 + 0,24/12)^6}{(1 + 0,02)^6} = 5000 * 1,1262 * 0,8880 = 5000 \text{ (грн)}.$$

б) Якщо рівень інфляції становитиме 3%:

$$FV_p = 5000 \frac{(1 + 0,24/12)^6}{(1 + 0,03)^6} = 5000 * 1,1262 * 0,8375 = 4715,96 \text{ (грн)}.$$

Висновок: в першому випадку рівень інфляції співпадає з рівнем доходності, отже реальний дохід відсутній; у другому випадку темпи знецінення грошей вище, ніж відсоткова ставка, отже вкладник буде терпіти збитки у розмірі 284 грн.

Задача 9. Ви отримали банківську позику в сумі 80 тис. грн. Через 5 років необхідно повернути (з відсотками) вдвічі більшу суму (160 тис. грн). Якою була відсоткова ставка банку? Розв'язати, використовуючи фінансові таблиці.

Розв'язання:

$$160\ 000 = 80\ 000 * (1 + r)^5$$

$$(1 + r)^5 = 2.$$

По таблиці майбутньої вартості на рівні п'яти періодів знаходимо значення, максимально наближене до 2. Значення відсоткової ставки (по вертикалі) при цьому становитиме 15%.

Якщо б цю суму потрібно було б повернути через 4 роки, то відсоткова ставка вже була б 19%.

Задача 10. Якою має бути сума на вашому рахунку в банку, щоб ви отримували 1000 дол. щорічно в якості відсотків, за умови банківської ставки за даним видом депозиту 7% річних. Якою має бути сума на рахунку, якщо банк подвоїть ставку?

Розв'язання:

Розв'язати дане завдання означає визначити сучасну вартість безкінечного ануїтету 100 дол. Для цього використовується формула:

$$PVA_{\infty} = \frac{PMT}{r};$$

$$PVA_{\infty} = \frac{100}{0,07} = 1428,5 \text{ (дол.)}$$

$$PVA_{\infty} = \frac{100}{0,14} = 714,3 \text{ (дол.)}$$

Задача 11. Ви отримали банківську позику на 20 років у сумі 90 тис. дол. Річний платіж в рахунок погашення боргу (за схемою ануїтету) становить 12,05 тис. дол. Якою за цих умов є відсоткова ставка? Розв'язати завдання за допомогою фінансових таблиць.

Розв'язання:

В даному випадку слід скористатися таблицею сучасної вартості ануїтету:

$$PVA = PMT \cdot \sum_{t=1}^N \frac{1}{(1+r)^t};$$

$$90\,000 = 12\,050 \cdot \sum_{t=1}^{20} \frac{1}{(1+r)^t};$$

$$\sum_{t=1}^{20} \frac{1}{(1+r)^t} = 7,4688.$$

За даними таблиці ануїтету на перетині 20 періодів знаходимо значення, максимально наближене до знайденої величини. Воно становить 12%.

Задача 12. Через шість років від сьогоднішнього дня вам необхідно мати суму 100 тис. грн. Ви плануєте вкладати щорічно наприкінці року на депозит суми 13 тис. грн по ефективній ставці 12% річних. Яким має бути останній внесок на депозит, щоб в кінці 6-го року сума становила рівно 100 тис. грн?

Розв'язання:

Визначимо майбутню вартість шестирічного ануїтету постнумерандо для внесків 15 тис. грн:

$$FVA = PMT \cdot \sum_{t=1}^N (1+r)^{N-t} = 13000 \cdot \sum_{t=1}^6 (1+0,12)^{6-t} = 13000 \cdot 8,1152 = 105\,947,6 \text{ (грн)}.$$

Отже, якби внески були по 13 тис. грн. протягом шести років, то в кінці терміну на рахунку було б 105 947,6 грн. Таким чином, щоб виконати умову та отримати рівно 100 тис. грн, останній внесок має бути:

$$13\,000 - (105\,947,6 - 100\,000) = 7\,502,4 \text{ (грн)}.$$

Оскільки за умови ануїтету постнумерандо останній внесок здійснюється наприкінці року, то відсотки на цю суму не нараховуються, отже знайдена сума і є необхідною.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	4
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	5
2.1. Основна література.....	5
2.2. Додаткова література.....	6
3. ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	17
4.1. Загальні положення.....	17
4.2. Завдання і методичні вказівки до виконання контрольної роботи....	17
Додаток А. Вихідні дані для розрахунку власного варіанта завдання.....	22
Додаток Б. Приклади рішення задач контрольної роботи.....	31